

ння вищої заочної освіти була особливо важкою для розв'язання, саме для її подолання і докладалися найбільші зусилля. Істотними позитивними зрушеннями і перспективами заочна освіта завдячує не людському чи фінансовому фактору, а фантастичному прогресові останніх десятиріч у засобах створення, зберігання і трансляції інформації, великого розширення комунікаційних можливостей кожної особи.

4. Ці нові засоби і методи не заведені поки що у струнку систему і не породили заочний ВНЗ наступного, вже 3-го покоління. Автор головною причиною вважає відставання адаптаційних можливостей людини від нею ж здійсненого прискорення у розвитку інформаційних засобів. Істотною є й та обставина, що ця галузь знань і технології далека від виходу на насичення з його сповільненням змін та нововведень. Тому можна прогнозувати, що у найближчі роки продовжуватимуться і розширюватимуться експерименти з телекомунікаційним груповим навчанням з неперервним двостороннім контактом викладача зі студентами, створення робочих місць студента-заочника з доступом до більшості кращих бібліотек і громадських (державних) баз наукової й навчальної інформації, тощо.

А щодо появи нового покоління заочних ВНЗ з принципово новими методами і засобами навчання, яке автор пропонує назвати "дистанційним" (а не "електронним" чи "телекомунікаційним"), то його створення чи як Європейського електронного університету, чи як Глобального (читай "Американського") університету у найближчі роки видається малоімовірним (якщо не неможливим).

МІСЦЕ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ

Г. Антоненко

*Київ, Державний технічний
університет будівництва і архітектури*

Ідея заочної освіти виникла у минулому столітті майже одночасно в Америці, Великобританії, Німеччині, Росії та інших країнах як форма самоосвіти. В період 10 - 20-х років йшов пошук

різних форм заочної освіти: самоосвіта, заочні курси, заочні університети по радіо, заочні відділення вищих навчальних закладів, поява перших спеціалізованих заочних навчальних закладів, екстернат. Формування єдиної державної системи заочної освіти в Радянському Союзі завершилось перед Другої світовою війною. Основною метою була підготовка фахівців з числа осіб, які мають виробничий досвід і потребують лише посилення теоретичної освіти. Для цього був встановлений і термін навчання - шість років. Наступний період розвитку системи заочної освіти починається в 1954 році. Розширено пільги для студентів, які поєднували роботу з навчанням; кількість студентів, що навчалися без відриву від виробництва сягла 59% всього студентського складу. Але така масова підготовка фахівців заочною і вечірньою формами призвела до зниження якості освіти. Тому, починаючи з 1966 року, береться курс на збільшення питомої ваги студентів денної форми навчання. В 1994 році за заочною і вечірньою формами в вищих навчальних закладах України навчалось близько 23% загальної кількості студентів.

В Європі заочна освіта поширилася з кінця 60-х років у формі дистанційного навчання (Fernstudium, нім.). Нею зараз охоплено понад 500 тисяч студентів. В країнах Західної Європи характерна значна концентрація дистанційної освіти в обмеженій кількості загальнодержавних навчальних закладів. Серед студентів є працюючі, непрацюючі, інваліди, військовослужбовці, спортсмени, особи, що відбувають покарання, та інші соціальні групи. В більшості навчальних закладів дистанційної освіти не передбачаються лекції, але є обов'язкові практикуми (лабораторні), семінари, які кожний студент повинен відпрацювати в самому університеті або в його навчальних центрах, надається можливість пройти практикуми і семінари по суботах і неділях. Фактична тривалість виконання навчальної програми не обмежується. Встановлена лише така умова: при перерві в навчанні оцінки зараховуються, якщо не минуло трьох років після їх отримання. За законодавством студенти можуть отримати певний час для складання іспитів. Для студентів, в тому числі і дистанційної освіти, передбачені також інші пільги: підтримки (по безробіттю, соціальні, різних благодійних фондів), кредит, стипендії, зниження тарифів на залізнично-

му транспорті тощо. Студенти дистанційної освіти можуть користуватись навчально-методичною літературою, аудіо-візуальними засобами, телекомунікаційними мережами.

За сучасних умов в Україні серед студентів, які навчаються за заочною формою є і такі, що мають освіту на рівні молодшого спеціаліста, відповідний виробничий досвід і такі, що працюють за фахом, і такі, що тільки закінчили середню школу, і такі, що не працюють. Виходячи з необхідності надання рівних умов отримання освіти, в тому числі і за заочною формою, треба при організації навчального процесу враховувати можливості усіх категорій студентів. Для цього треба закласти в навчальний план заочної форми такий самий обсяг навчального часу, як і для денної форми, на лабораторні, практичні і семінарські заняття і навчальні практикуми. Лекції можуть бути скорочені до 10-15% від обсягу денної форми і мати лише настановчий і оглядовий характер. В організації навчальної роботи студентів заочної форми доцільно застосовувати індивідуальні навчальні плани, які можуть надати можливість просуватись у виконанні програмних вимог з індивідуальною швидкістю. З цією ж метою можна приймати до захисту замість індивідуальних завдань (курскових проектів, робіт), передбачених навчальним планом, розробки, виконані студентами на виробництві, якщо авторство розробки засвідчено документами, а її відповідність - вимогам робочої навчальної програми дисципліни, визначеної комісією кафедри.

Якість підготовки фахівців за заочною формою залежить від багатьох факторів. Це і мотивація навчання, рівень базової (середньої) освіти, якість навчально-методичного забезпечення, умови виконання обов'язкових завдань (практикумів, лабораторних, семінарських), рівень вимог до засвоєння освітньо-професійних програм. Як показує європейський досвід дистанційної освіти, основна її перевага над іншими формами полягає в ґрунтовно розроблених і оперативно доведених до кожного студента у спеціальній навчально-методичній літературі та дидактичних засобах. Саме створення такого забезпечення є основною діяльністю викладачів навчальних закладів дистанційної освіти, становить одну з істотних складових витрат на навчання.

Для подальшого вдосконалення заочної форми навчання з ура-

хуванням світового досвіду дистанційної освіти доцільно було б створити державну програму, в якій комплексно розглянути соціальні, юридично-правові, організаційно-нормативні, науково-методичні, інформаційно-технологічні і економічні аспекти.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ ВІРТУАЛЬНИХ СИСТЕМ

В. Рукасов, Л. Хаєт

Слов'янськ, Державний педагогічний інститут

Завдання розбудови нової України викликають потребу в інтелектуально і творчо обдарованих її громадянах. Розв'язати цю проблему покликана система освіти, яка прагне до активного оновлення, формування фахівців, здатних до інтегрування нових ідей, пошуку нових технологій і знань.

Репрезентативні опитування працівників фірм Європи і США довели, що пріоритетні якості сучасного фахівця, які визначають ефективність його професійної діяльності, це насамперед якісна загальна освіта, вміння приймати самостійні рішення, прагнення до нових знань.

Тенденції розвитку вищої освіти у світі - це масований наступ нових форм організації освіти, сучасних технологій навчання, їх потужної апаратно-програмної підтримки. За останніми даними Асоціації міжнародної освіти у світі одночасно діє близько 25.000 курсів дистанційної освіти за допомогою мережевих технологій. Активно впроваджуються сугестивні педагогічні системи, технології інтенсивного навчання, комплекси різноманітних керованих тренажерів, навчання у середовищі віртуальної реальності.

Одним з головних важелів розвитку вищої школи є університетська наука. У звіті National Science Foundation (США) за 1995 рік висунуто гасло "інтегрувати дослідження та навчання" (у вищій школі).

Вивчено досвід організації наукових досліджень у провідних університетах США, Франції та Великобританії, документи На-